

Montia fontana L. in een stadstuintje

door

S. E. DE JONGH en R. HEGNAUER
(Leiden)

Op 7 mei 1961 verzamelden wij in de tuin van een onzer (H) enige exemplaren van *Montia fontana* L. Zij stonden op droge grond, als onkruid tussen kweekplanten van uiteenlopende, deels buitenlandse, herkomst. Tegen de soort-determinatie kan geen redelijke twijfel bestaan; anders staat het met de vraag tot welke ondersoort de planten behoren. Wij zullen ons bij de nu volgende poging om deze vraag te beantwoorden houden aan de criteria die door CLASON (1) zijn opgesteld en die ook zijn opgenomen in de laatste druk van de Flora van Nederland (2). Indien een kenmerk wijst in de richting van subsp. *fontana* of van subsp. *rivularis* is dit in onderstaand overzicht met (f) resp. (r) aangeduid.

1. Stengels stijf opstijgend (f).
2. Stengels korter dan 10 cm (f).
3. Stengels ook aan het bebladerde deel wortelend (r).
4. Bloeiwijze voornamelijk eidelings (f).
5. Bloeiwijze klein t.o.v. de plant (r).
6. Bladparen onder de eidelingse bloeiwijze onderling gelijk (r).

7. Korte levensduur-(f).

8. Zaden glanzend, met knobbeltjes (r).

Uit dit lijstje blijkt, dat er in beide richtingen evenveel aanwijzingen bestaan. Daarbij moet dan nog worden opgemerkt, dat de deskundigen op het Rijksherbarium punt 8 (zaden) „niet overtuigend” vonden. De weinig bevredigende gedachte ontstond, dat het voorkomen van tussenvormen de waarde van Clasons scherpe indeling dreigt te verzwakken. Nadere overweging deed echter het vermoeden rijzen, dat sommige voor subsp. *fontana* pleitende punten zouden kunnen samenhangen met de ongunstige omstandigheden die aan de groeiplaats te wijten zijn. Het snel verdwijnen van de planten (punt 7) tussen de goed gedijende kweekplanten behoeft niet een uiting te zijn geweest van het normale gedrag van subsp. *fontana*, maar kan aan concurrentie en vochtgebrek hebben gelegen. Eveneens als teken van armoede kan wellicht worden opgevat, dat de stengels niet uitgroeien (punt 2) en (daardoor?) een stijve indruk (punt 1) maakten. Ook de bijna geheel eindstandige bloeiwijze (punt 4) sluit hierbij aan. Daarentegen kunnen de voor subsp. *rivularis* pleitende eigenschappen niet op zulk een wijze worden verklaard.

Onze hoop om aan de hand van „eenjarig of overblijvend” een beslissing te nemen werd niet verwezenlijkt: in 1962 kwamen wel enige kleine plantjes boven de grond, doch deze stierven af vóór kon worden nagegaan of het al dan niet zaailingen waren. Zo bleef de zaak onopgelost tot wij ons dezer dagen herinnerden, dat reeds wijlen Kloos er opmerkzaam op placht te maken, dat op gewone wijze gedroogde exemplaren van wat toen *M. rivularis* werd genoemd in een herbarium groen blijven, terwijl in groene toestand verzamelde *M. minor* na het drogen een geelbruine kleur aanneemt. Welnu, inspectie van het gedroogde materiaal in april 1963 (dus na bijna 2 jaar) leverde als resultaat op, dat de planten hun groene kleur volkomen hadden behouden. Hetzelfde gold voor ontwijfelbare exemplaren van subsp. *rivularis* van andere herkomst, terwijl die van subsp. *fontana*, getrouw aan Kloos' voorschrift, geheel verkleurd bleken te zijn.

Onze slotsom luidt dan ook, dat men in ons geval vermoedelijk te maken heeft met subsp. *rivularis*, die in verband met een ongunstige standplaats als teken van armoede enige *fontana*-achtige kenmerken voorwendt. De planten zullen dan wel behoren tot wat CLASON (1) beschrijft als forma *terrestre*, waarvan hij de slechts betrekkelijke waarde op zo fraaie wijze door overplantproeven illustreerde. Dit zou ook de aangenaamste oplossing zijn: subsp. *fontana* met wortels aan stengelknopen zou weinig minder dan een floristisch schrikbeeld hebben gevormd. Het zou intussen interessant zijn te vernemen wat de ervaringen van anderen zijn t.o.v. Kloos' „verkleuringskenmerk”, dat door Clason niet wordt genoemd.

Literatuur

1. E. W. CLASON, *Montia fontana* in Nederland. Acta Bot. Neerl. 4, 1955, p. 242.
2. HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, Flora van Nederland, 15e druk, 1962, p. 186.

Summary

The authors mention the occurrence of a terrestrial form of *Montia fontana* subsp. *rivularis* in a garden at Leiden. As this form much resembles typical specimens of subsp. *fontana* the differences between the two subspecies are discussed.